

Diagnostiek met vragenlijsten in de eerstelijns

drs. G.J. Kloens

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

DIAGNOSTIEK MET VRAGENLIJSTEN

IN DE EERSTELIJN

Proefschrift

**ter verkrijging van het doctoraat in de
Psychologische, Pedagogische en Sociologische Wetenschappen
aan de Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de
Rector Manificus, dr. F. Zwarts,
in het openbaar verdedigen op
donderdag 14 april 2005
om 16.15uur**

door

Gerardus Johannes Kloens

**geboren op 7 maart 1965
te Dordrecht**

Promotor: Prof. dr. C.P.D.R. Schaap

Co-promotor: Dr. D.P.H. Barelds

Beoordelingscommissie:
Prof. Dr. W.K.B. Hofstee
Prof. Dr. R. Sanderman
Prof. Dr. H. Vertommen

Voorwoord

In dit voorwoord wil ik graag alle familie en collega's bedanken die op een of andere wijze hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit proefschrift. Mijn vrouw, Grethe, wil ik bedanken voor haar enorme stimulans en betrokkenheid. Het is een zegen samen in de praktijk van de eerstelijnspsychologie te mogen werken. Onze kinderen, Micha, Thirza, Jedidja en Juda wil ik bedanken voor hun geduld. Ik hoop dat als jullie groot zijn het proefschrift eens willen lezen.

Mijn promotor Cas Schaap wil ik bedanken voor zijn gestelde vertrouwen en het feit dat hij mij in Groningen de gelegenheid heeft gegeven de benodigde werkzaamheden voor de promotie te verrichten. Mijn co-promotor Dick Barelds en Frans Luteijn ben ik zeer dankbaar voor hun enorme inzet en betrokkenheid bij de totstandkoming van het proefschrift. Bijzondere banden zijn ontstaan. De contacten heb ik als zeer plezierig ervaren. Zonder de 'statistische steun' van Dick was ik in 2010 nog niet klaar geweest. De betrokkenheid bij ons gezinsleven en de ziekte en operatie van Juda in het bijzonder, hebben Grethe en mij zeer veel goed gedaan.

De collega's van de Ichthus Groep wil ik bedanken voor hun inzet in de periode van het verzamelen van de benodigde onderzoeksdata. Jullie betrokkenheid bij het schrijven van het proefschrift was fantastisch! Drs. Rob Maas en Wim Voskamp wil ik bedanken voor hun bereidheid paranimfen te zijn. Ook al de collega's in de eerstelijns die hebben meegewerkt aan het onderzoek wil ik via deze weg bedanken. Als laatste wil ik al mijn opleiders en supervisors bedanken die mij tijdens mijn loopbaan veel hebben geleerd.

Wetenschappelijk onderzoek naar de waarde van vragenlijsten binnen de eerstelijns ontbrak tot op heden. Er was nauwelijks onderzoek beschikbaar naar het effect van behandelingen door de eerstelijnspsycholoog. Ik hoop dat de resultaten van het huidige onderzoek anderen zal stimuleren tot vervolgonderzoek, mede om tot kwaliteitsverbetering in de eerstelijnszorg te komen. Daarnaast hoop ik dat veel eerstelijnspsychologen het proefschrift zullen lezen en de bevindingen zullen implementeren in hun werkzaamheden.

Veel leesplezier!

Inhoudsopgave

Summary	1
Hoofdstuk I	
Inleiding	3
Hoofdstuk II	
De eerstelijnspsychologie in Nederland	7
2.1 <i>Historische achtergronden en actuele situatie van de eerstelijnspsychologie</i>	7
2.2 <i>De werkwijze en kenmerken van de eerstelijnspsychologie</i>	9
Hoofdstuk III	
De theoretische grondslagen van de psychodiagnostiek en het diagnostisch proces	13
3.1 <i>Algemene inleiding diagnostisch proces</i>	13
3.2 <i>Het diagnostisch scenario</i>	14
3.3 <i>De vijf basisvragen binnen het diagnostisch proces</i>	16
3.4 <i>De plaats van vragenlijsten binnen het diagnostisch proces</i>	16
Hoofdstuk IV	
De resultaten van een eerste onderzoek bij 525 eerstelijnscliënten	21
4.1 <i>Methode</i>	21
4.1.1 <i>Proefgroep en procedure</i>	21
4.1.2 <i>Instrumenten</i>	24
4.1.2.1 <i>Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst (NPV)</i>	24
4.1.2.2 <i>Nederlandse Verkorte MMPI (NVM)</i>	25
4.1.2.3 <i>Utrechtse Coping Lijst (UCL)</i>	27
4.1.2.4 <i>Symptom CheckList (SCL-90)</i>	29
4.2 <i>Resultaten</i>	30
4.2.1 <i>De analyses per vragenlijst</i>	30
4.2.1.1 <i>De analyse van de NPV</i>	30
4.2.1.2 <i>De analyse van de NVM</i>	33
4.2.1.3 <i>De analyse van de SCL-90</i>	35
4.2.1.4 <i>De analyse van de UCL</i>	37
4.3 <i>De conclusies van de analyses per vragenlijst</i>	40
4.4 <i>De relaties tussen de vragenlijsten</i>	41
4.4.1 <i>Correlaties</i>	41
4.4.2 <i>Factoranalyse</i>	45
4.4.3 <i>Conclusies correlaties en factoranalyse</i>	48
4.5 <i>De relaties met klinische variabelen</i>	49
4.5.1 <i>Conclusies relaties vragenlijsten</i>	51
4.6 <i>Samenvatting en discussie</i>	53
Hoofdstuk V	
De resultaten van een replicatieonderzoek bij 278 eerstelijnscliënten	56
5.1 <i>Methode</i>	56
5.1.1 <i>Proefgroep en procedure</i>	56
5.1.2 <i>Instrumenten</i>	58
5.1.2.1 <i>Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst (NPV)</i>	58

5.1.2.2	<i>Nederlandse Verkorte MMPI (NVM)</i>	58
5.1.2.3	<i>Utrechtse Coping Lijst (UCL)</i>	59
5.1.2.4	<i>Symptom CheckList (SCL-90)</i>	59
5.2	<i>Resultaten</i>	59
5.2.1	<i>Interne consistentie en intercorrelaties</i>	59
5.2.2	<i>Gemiddelden</i>	63
5.2.3	<i>Verbanden tussen de vragenlijsten</i>	65
5.2.4	<i>Factoranalyse</i>	69
5.2.5	<i>Relaties met klinische variabelen</i>	73
5.3	<i>Samenvatting en discussie</i>	76

Hoofdstuk VI

De resultaten van een onderzoek met de MMPI-2 bij 414 eerstelijnscliënten		78
6.1	<i>Inleiding</i>	78
6.2	<i>Methode</i>	81
6.2.1	<i>Proefgroep en procedure</i>	81
6.2.2	<i>Instrumenten</i>	83
6.2.2.1	<i>Minnesota Multiphasic Personality Inventory 2</i>	83
6.2.2.2	<i>Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst (NPV)</i>	85
6.2.2.3	<i>Nederlandse Verkorte MMPI (NVM)</i>	85
6.3	<i>Resultaten</i>	85
6.3.1	<i>Interne structuur van de MMPI-2</i>	85
6.3.2	<i>Correlatie met biografische variabelen</i>	89
6.3.3	<i>Gemiddelde scores op de MMPI-2</i>	90
6.3.4	<i>Relaties met neventests</i>	91
6.3.5	<i>Discriminerend vermogen van de MMPI-2</i>	95
6.4	<i>Samenvatting en discussie</i>	98

Hoofdstuk VII

De resultaten van een predictief onderzoek van therapieresultaat bij 278 eerstelijnscliënten		103
7.1	<i>Inleiding</i>	103
7.2	<i>Methode</i>	105
7.2.1	<i>Proefgroep en procedure</i>	105
7.2.2	<i>Instrumenten</i>	105
7.2.2.1	<i>Symptom CheckList (SCL-90)</i>	105
7.2.2.2	<i>Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst (NPV)</i>	107
7.2.2.3	<i>Negativisme, Psychopathologie en Somatisering - Test (NPST)</i>	107
7.2.2.4	<i>Utrechtse Coping Lijst (UCL)</i>	107
7.2.2.5	<i>Een tweetal vragenlijsten voor nameting</i>	108
7.3	<i>Resultaten</i>	108
7.3.1	<i>Evaluatie van cliëntgegevens en therapeutgegevens</i>	108
7.3.2	<i>Gemiddelde SCL-90 scores</i>	111
7.3.3	<i>Overeenstemming SCL-90 en client- en therapeutoordelen</i>	112
7.3.4	<i>Therapeutische oriëntatie</i>	113
7.3.5	<i>Predictieve validiteit</i>	114
7.4	<i>Samenvatting en discussie</i>	116

Hoofdstuk VIII

Algemene discussie en suggesties voor verder onderzoek	120
8.1 <i>De belangrijkste resultaten van het onderzoek over diagnostiek met vragenlijsten in de eerstelijns</i>	120
8.2 <i>Een nadere typering van de eerstelijnscliënt</i>	122
8.3 <i>Enige therapieresultaten in een onderzoek in de eerstelijns</i>	124
8.4 <i>De beperkingen van het huidige onderzoek</i>	126
8.5 <i>Suggesties en aanbevelingen voor verder onderzoek</i>	127
8.6 <i>Slotopmerkingen naar aanleiding van de doelstellingen van het onderzoek</i>	128
 Samenvatting	 130
 Referenties	 133
 Appendix I	
Voorlopige normtabel voor de UCL in de eerstelijns.....	137
 Appendix II	
Vragenlijst evaluatie cliënt tijdens de fase van ontslag.....	138
Vragenlijst evaluatie therapeut tijdens de fase van ontslag.....	139
 Appendix III	
Voorbeeld Diagnostisch Beslisschema Eerstelijnspsycholoog	140